

Henri Michaux

Asya'da Bir Barbar

Türkçesi: Rahime Sarıçelik Abbasbeyli

Anlatı

İÇİNDEKİLER

Editörün Notu	7
Önsöz.....	9
Yeni Önsöz.....	13
Hindistan’da Bir Barbar	17
Himalaya Demiryolu	83
Güney Hindistan	89
Seylan’da Bir Barbar	99
Doğa Tarihi	103
Çin’de Bir Barbar	107
Çinliler	109
Japonya’da Bir Barbar	145
Malaylar’da Bir Barbar.....	161
Bali	167

Hindistan'da Bir Barbar

Hindistan'da görecek hiçbir şey yok, her şey yorumlanmak için. *Kabir* şu ezgiyi okuduğunda yüz yirmi yaşındaydı ve ölecekti:

*Sarhoşum neşeden
Gençliğin neşesinden
Otuz milyon Tanrı burada.
Oraya gidiyorum. Mutluluk! Mutluluk!
Aşıyorum kutsal çemberi...*

Yirmi kadar başkent biliyorum. Peh peh!

Ama *Kalküta* var! Evrenin en kalabalık şehri *Kalküta*...

Sadece ruhbanlardan oluşan bir şehir hayal edin. Yedi yüz bin ruhban... (artı yedi yüz bin ev sakini, kadınlar... Onlar erkeklerden daha az görünürler, dışarı çıkmazlar.) Erkekler arasındayız, olağanüstü bir izlenim.

Sadece ruhbanlardan oluşan bir şehir...

Bengalli ruhban doğar. Ruhbanlar, kucakta taşınan en küçükleri hariç, her zaman yürür.

Tüm yayalar, kaldırımlardakiler de caddedekiler de, ince uzun, kalçasız, omuzsuz, jestsiz, gülüşsüz din adamları, gizemciler...

Çeşitli kıyafetler.

Kimileri neredeyse çıplak, ama hakiki bir ruhban her zaman ruhbandır. Çıplak olanlar belki de en saygıdeğer olanlardır. Kimileri ise ihramlı; bir ya da iki ucu geriye atılmış,

eflatun, pembe, yeşil, bordo ya da beyaz ihram; sokak için, şehir için çok kalabalıklar. Ama hepsi de kendinden emin; ayna gibi bakışlar, sinsi bir samimiyet ve bağdaş kurup oturdukları meditasyonun meydana getirdiği bir tür küstahlık.

Ne yüksek ne alçak, kusursuz, başarısız, kaygısız, mükemmel bakışlar.

Ayakta dururlarken, uzanmış yatan insanlarınkine benzer gözleri. Yatarken de ayaktaki insanların gözleri gibidir. Eğilip bükülme yok, hepsi bir ağın içinde. Hangisi?

Kendi içinde yüzen gizlisiz saklısız kalabalık; daha doğrusu herkes kendi içinde yüzer, küstahdır, ama saldırı olursa korkaklaşır, o zaman gafil avlanır ve afallar.

Her varlık, yedi merkezle, lotus çiçekleriyle, göklerle, tarıca *Kali*'ye sabah akşam dualarıyla, meditasyon ve kurban ritüeliyle hazırlanır.

Her türden pisliği, çamaşırcıları, sepicileri, helal et kasaplarını, balıkçıları, kunduracıları; toprağa yeniden dönmesi gerekenleri muhafaza eden paçavraları, Avrupalıların (ölen kurbanın kokusunu hâlâ taşıyan) mide bulandırıcı nefesini, yani genel olarak bir insanı –eğer önlem almadıysa– sürekli boğazına kadar çamura batıran sayısız nedeni önlemeye özen gösterirler.

Özenli ve takviyeli (aptal doğan biri iki kat aptal olmaz mı, aptal bir Hindu'dan daha aptal değil midir?), yavaş, kontrollü ve şişirilmiş. (İlk Hint filmlerinde ve piyeslerde maskesi düşen hainler, öfkeli, gülünç tavırlı raja memuru... Onlar hemen harekete geçmez. Öfkelerini "kızıştırmak" için otuz saniyeye ihtiyaç duyarlar.)

Konsantre vaziyettedirler; kendilerini sokağa ve hayatın seline ayak direyerek, içten sınırlayarak, sarınıp sarmalanmış ve aşırı gerilimli bir halde bırakırlar... Asla bitkin, sona ermiş, içi boşalmış, şaşkın değillerdir. Kendinden emin ve küstahlardır.

Canının istediği yere oturan; sepet taşımaktan yorgun düştüğünde onu yere bırakarak yan gelip yatan; yolda ya da bir kavşakta berbere rastladığında, "Tıraş mı olsak acaba!" diye düşünüp oracıkta, yolun ortasında, kargaşaya aldırmadan tıraş olan; oturması gereken yer hariç her yerde, yol üzerinde, banklarda, hatta mağazaların tezgâhları üzerinde, otlarda, güneşin altında (güneş ışığından beslenir) ya da gölgede (gölgeden beslenir) oturan veyahut güneşle gölgenin ayrıldığı yerde, parktaki çiçekler arasında ya da bir bankın hemen yanında veya o banka YASLANARAK (nereye oturacağından asla emin olamayacağımız bir kedi gibi) bir konuşma tutturan Hintli işte böyle yaşar. Ah, Kalküta'nın harap edilmiş çimenleri! Bu çimlere ürpermezsizin bakacak tek bir İngiliz yoktur. Ama onların istedikleri yere oturmasını hiçbir polis, hiçbir topçu askeri engelleyemez.

Hareketsiz ve kimseden hiçbir şey beklemeksizin dururlar.

Biber ağacı ya da başka bir şey satarken yüksek sesle şarkı söylemek isteyen şarkı söyler, dua etmek isteyen de dua eder.

Şehir inanılmaz kalabalık; yayalar, hep yayalar; en geniş caddelerde bile geçecek bir yol açmak çok güç.

Ruhbanların ve efendilerinin şehri, küstah ve tasasız efendileri ise inek.

İnekle ittifak içindedirler, ama hiçbir şey ineğin umrununda değildir. İnek ve maymun; en saygısız iki kutsal hayvan. Kalküta'nın her yerinde inekler var. Caddelerden geçiyorlar, boylu boyunca yayıldıkları kaldırımları kullanılmaz hale getiriyorlar, valinin arabasının önünde sığıyorlar, dükkânları teftiş ediyorlar, asansörü bozma riski taşıyorlar, sahanlığa kuruluyorlar; Hindu yenebilir bir ot olsaydı inek kesinlikle onu yiyip geviş getirirdi.

Dış dünyaya karşı kayıtsızlığıyla da inek, Hindu'dan daha üstündür. Dış dünyadan ne açıklama istediği ne de hakikat

aradığı açıkça görülür. Tüm bunlar *maya*'dır. Bu dünya bir *maya*'dır. Bunun bir önemi yoktur. İnek bir demet ot yediğinde, meditasyon için ona yedi saatten fazlası gerekir.

İnekler çok sayıdadır, her yerdedirler. Kalküta'nın her yerinde meditasyon yaparlar. Hindu gibi, İngiliz gibi, onlar da başka hiçbir ırkla karışmazlar. Dünyanın bu başkentinde yaşayan üç halktır bunlar.

*

Hintli Avrupalı'yı ne kadar çileden çıkardığının asla ve asla farkında olmaz. Bir Hindu kalabalığını, bir Hindu köyünü seyretmek ya da Hintlilerin kapı önünde oturduğu bir sokaktan geçmek öfke uyandırıcı ya da iğrençtir.

Hepsi donmuş, betonlaşmış gibidir.

Buna alışılmaz.

Ertesi gün onların bu durumdan çıkacaklarını umut ederiz hep.

Nefes alıp vermenin ve ruhun bu baskısı en can sıkıcı olandır.

Kendilerini kontrol ederek, esrârengiz bir ketlenmeyle size bakarlar ve açıkça olmasa da, kendi içlerinde bir yerlere müdahale etmişler de siz bunu yapamazmışsınız gibi bir izlenim bırakırlar.

*

Hayvanların cazibesi Hintli'yi baştan çıkarmaz. Yo, hayır, onlara yan yan bakmayı tercih eder.

Hintli köpekleri sevmez. Köpeklerde konsantrasyon yoktur. Kendini denetlemekten utanç verici derecede yoksun, öncelikle hareket eden canlılar...

Üstelik, reenkarnasyonla doğmuş bütün bu yaratıklar da nedir? Günah işlememiş olsalardı köpek olarak doğmazlardı. Belki de bu iğrenç caniler bir *Brahman* öldürmüşlerdir. (Hindistan'da köpeklere de dullara da iyi bakmazlar.)

Hindu, bilgeliğe, meditasyona değer verir. O, fikirlerini kendine saklayan, bir anlamda inziva yaşayan inek ve fille aynı fikirde olduğunu hisseder. Hintli, "teşekkür ederim" demeyen ve çok fazla döneklilik etmeyen hayvanları sever.

Köylerde tavus kuşu var, serçe yok. Tavus kuşları, karaleylekler, yağmur kuşları, çok sayıda karga ve çaylak var.

Hepsi önemlidir.

Develer ve mandalar...

Mandanın yavaş olduğunu söylemeye gerek yok. Manda çamurda yatmak ister. Başka şeylerle ilgilenmez. Eğer onu arabaya koşarsanız, Kalküta'da bile olsa, hızlı gitmez. Ah, hayır! İnsan rengi dilini zaman zaman dişlerinin arasından geçi-
rerek, yolunu şaşırdığını hisseden biri gibi şehre bakacaktır.

Deveye gelince, Şarklı gibi konuşacak olursak, attan çok üstündür; bir at, ister dörtnala gitsin ister tırıs, her zaman spor yapıyormuş gibi görünür. O koşmaz, debelenir. Deve tersine, ahenkli adımlarla hızla ilerler.

İnek ve fil hakkında söyleyeceklerim var. Ben noterleri sevmem. İnekler ve filler de noterler gibidir, coşkudan yoksun hayvanlardır.

Coşku konusunda da bir şeyler söyleyebilirim. *Hindustânî* tiyatroya ilk gittiğimde öfkeden ve hayal kırıklığından az kal-
sın ağlayacaktım. "Taşra"nın tam göbeğindeydim. Horultulu ve ağır ya da dalgın dalgın ayak sürüyen ve hoşla gitmeyen titreşimli çok kalın ünlülerle, *a'*lar ve *o'*larla, *i'*lerle ve özellikle budalaca bir harf olan, gerçek bir inek *be'*lemesi çıkaran *e'*lerle dolu Hintçenin, bir köylü bölüğüyle yavaş yavaş te-

laffuz edilen açık heceli bu dilin üzerimde yarattığı şaşırtıcı etki böyleydi. Dilin bütünü örtülü, iğrenç, rahat, hadım sesli, hoşnut, gülünçlük duygusundan mahrumdu.

Bengalce daha müzikaldir. Bu dilde bir eğim, yumuşak bir azar tonu, ihtar, saflık ve tatlıdillilik, lezzetli ünlüler ve tütsü havası vardır.

*

Beyaz adam ona uzun yol katettiren bir niteliğe sahiptir: *saygısızlık*.

Saygısızlığın elinden üretmek, uydurmak, ilerlemekten başka bir şey gelmez.

Hintli *dindardır*, kendini her şeye bağlı hisseder.

Amerikalı'nın az şeyi vardır ama bu bile çoktur. Beyaz Adam'ı hiçbir şey durduramaz.

*

Arapların, Hinduların hatta en alt düzey paryaların bile içine insanın *soyluluğu* fikri sinmiş görünüyor. Davranışları, elbiseleri, türbanları, giyimleri... Onların yanında Avrupalılar eğreti, ikincil, fani görünüyor.

*

Her Hint düşüncesi büyüdür.

Bir düşünce, içerideki varlık ile dışarıdaki varlıklar üzerinde doğrudan etki göstermelidir.

Batı biliminin formülleri doğrudan etki etmez. El araba-sına doğrudan etki edecek bir formül yoktur; hatta kaldıraç formülleri bile. Elle tutmak gerekir kaldırmak için.